

Muistio on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN KRIISINHALLINTAAN

Suomi osallistuu tällä hetkellä kymmeneen sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon yhteensä noin 340 sotilaalla YK:n, EU:n ja Naton sekä kansainvälisen Isisin vastaisen koalition puitteissa. Osallistuminen YK:n UNIFIL-operaatioon Libanonissa on Suomen suurin joukkokokonaisuus. Hallitusohjelman, ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selonteiden sekä kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean mietinnön mukaan Suomen kriisinhallintaosallistumista pyritään vahvistamaan pitäen vuoden 2020 tasoa vähimmäistasona sotilaiden määrässä ja määrärahoissa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot ovat viime vuosien aikana olleet noin 100 miljoonaa euroa vuositasolla sisältäen ulkoministeriön ja puolustusministeriön pääluokat. Kuluvana vuonna menojen arvioidaan olevan noin 110 milj. euroa. Sotilaallisen kriisinhallinnan kehystaso on vuosina 2022–2025 noin 110 miljoonaa euroa vuodessa nykyosallistumistason mukaisesti.

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 125 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj- ja YK-operaatioissa, toimistoissa sekä sihteeristöissä. Siviilikriisinhallinnan osallistumistasoa pyritään nostamaan asteittain vähintään 150 asiantuntijaan vuoteen 2023 mennessä hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti. Vuodelle 2023 siviilikriisinhallintamomentille on osoitettu 19,28 miljoonaa euroa.

Muistion liitteenä on kartta Suomen osallistumisesta kriisinhallintaan.

Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan

Siviilikriisinhallinta on merkittävä osa kokonaisvaltaista lähestymistapaa yhdessä sotilaallisen kriisinhallinnan, rauhanvälityksen, kehitysyhteistyön ja humanitaaristen toimien kanssa. Sotilas- ja siviilioperaatiot toimivat usein samoissa maissa, joten on tärkeää edistää kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuutta ja tuloksekkuutta niin operaatioiden suunnitteluvaiheessa kuin toimeenpanossa kentällä.

Suomen maantieteelliset painotukset siviilikriisinhallinnassa ovat Euroopan lähinaapurusto, Irak ja Afrikan operaatiot. Temaattisina painopisteinä ovat mm. turvallisuussektorireformin tukeminen, rauhanvälitystä tukevat tehtävät, ihmisoikeus- ja gender-kysymykset, ilmasto ja ympäristö, hybridit sekä terrorismiin ja väkivaltaiseen ekstremismiin, järjestäytyneeseen kansainväliseen rikollisuuteen ja sääntelemättömään muuttoliikkeeseen liittyvät tehtävät.

Suomella on tällä hetkellä yhteensä noin 125 siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettyä asiantuntijaa EU-, Etyj- ja YK-operaatioissa, toimistoissa sekä sihteeristöissä. Lisäksi siviilikriisinhallintavaroin on lähetetty YK:n apulaisasiantuntija- ja vapaaehtoistehtäviin yhteensä 12 henkilöä. Siviilikriisinhallinnan osallistumistasoa pyritään nostamaan asteittain vähintään 150 asiantuntijaan vuoteen 2023 mennessä hallitusohjelman tavoitteen mukaisesti. Vuodelle 2023 siviilikriisinhallintamomentille on osoitettu 19,28 miljoonaa euroa.

Suomi on väkilukuun suhteutettuna eniten EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioihin asiantuntijoita lähettävä jäsenmaa. Suomalaisia asiantuntijoita on EU-operaatioissa tällä hetkellä noin 60 ja lisäksi EU:n ulkosuhdehallinnossa, EU:n erityisedustajien toimistoissa ja EU-delegaatioissa työskentelee 17 suomalaista asiantuntijaa. Operaatioista merkittävimmät osallistumistason kannalta ovat Ukrainan, Georgian, Somalian, Irakin, Palestiinan ja Kosovon operaatiot. Lisäksi Suomi osallistuu Sahelin alueen siviilikriisinhallinnan operaatioihin Malissa, Nigerissä ja Keski-Afrikan tasavallassa.

Suomella on siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita YK-tehtävissä UNMISS-operaatiossa Etelä-Sudanissa, UNSOM-operaatiossa Somaliassa, UNFICYP-operaatiossa Kyproksella, UNMIK-operaatiossa

Kosovossa sekä MINUSMA-operaatiossa Malissa. UNMISS-operaatiossa toimii lisäksi Suomen johtama suomalaisnorjalainen seksuaalista ja sukupuoleen kohdistuvaa väkivaltaa ehkäisevä erityispoliisitiimi.

Suomen suurin yksittäinen osallistuminen on viime vuosina ollut Etyjin monitorointimissiossa Ukrainassa (Special Monitoring Mission, SMM), jossa oli ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan 16 suomalaista asiantuntijaa. Etyjin monitorointimission suomalaisasiantuntijat evakuoitiin sodan alettua muiden kansainvälisten tarkkailijoiden tavoin. Etyjin puheenjohtajamaa Puola pyysi 28.4.2022 Etyjin sihteeristöä sulkemaan monitorointimission. Mission mandaatti päättyi 31.3.2022 eikä jatkoneuvotteluissa saavutettu tuloksia. Monitorointimissio on ollut Etyjin historian laajin kenttäoperaatio.

Suomi pyrkii EU-tasolla vaikuttamaan siihen, että EU:n siviilikriisinhallinnassa huomioidaan kokonaisvaltaisuus sekä Suomelle tärkeät painopisteet, kuten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhtymäkohtien huomioiminen, siviilikriisinhallinnan vaikuttavuus ja naisten osallistumisen kasvattaminen. Myös Suomen vaikuttamistyön ansiosta maaliskuussa 2022 hyväksytty EU:n strateginen kompassi huomioi EU:n siviilikriisinhallinnan kehittämisen. Strateginen kompassi sisältää Suomelle tärkeän sitoumuksen solmia uusi siviilikriisinhallinnan kompaktisopimus vuonna 2023. Lisäksi strateginen kompassi tähtää siviilikriisinhallinnan vahvistamiseen ja operaatioiden vaikuttavuuden ja joustavuuden lisäämiseen. Tavoitteena on myös kyky käynnistää 200 asiantuntijan operaatio 30 päivän sisällä.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Yhdistyneiden kansakuntien sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Suomen sotilaallisesta kriisinhallintaosallistumisesta noin kaksi kolmasosaa on YK-operaatioissa. Operaatio-osallistumisen lisäksi Suomen poliittinen ja käytännön tuki rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan kehittämiseksi on tärkeää.

United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL)

YK:n **UNIFIL-operaatio Libanonissa** valvoo vihollisuuksien lopettamista Israelin ja Libanonin välillä, avustaa humanitaarisen avun toimittamisessa siviiliväestölle Libanonissa, tukee Libanonin asevoimia alueen turvallisuuden varmistamisessa mukaan lukien laittomien aseiden maahantuonnin estäminen.

Suomi osallistuu UNIFIL-operaatioon noin 200 sotilaalla. Tasavallan presidentti päätti 29.5.2020 valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, että Suomi jatkaa osallistumistaan YK:n UNIFIL-operaatiossa Libanonissa operaation ranskalaisessa reservipataljoonassa noin 200 sotilaalla 1.1.2021 alkaen toistaiseksi.

Operaation mandaatti, toimintaympäristö ja Suomen osallistumisvahvuus huomioiden UNIFIL-operaatio tarjoaa tärkeän mahdollisuuden kehittää ja ylläpitää Suomen kriisinhallinnan osaamis pohjaa. Puolustusvoimien koulutus- ja kehittämistarpeet edellyttävät riittävän suuren joukkokokoonpanon asettamista kriisinhallintaoperaatioon, ja tämä voidaan käytännössä toteuttaa ainoastaan yhdessä sopivan kumppanimaan kanssa, kuten UNIFIL:ssa Ranskan kanssa.

Yleinen uhkataso UNIFIL:n toiminta-alueella on kohonnut ja turvallisuustilanteen odotetaan heikentyvän maan taloudellisen ja poliittisen tilanteen vuoksi. Todennäköisimmät uhkat ovat liikenneonnettomuudet, liikkeenestot ja joukkoihin kohdistuva tiedustelu. On mahdollista, että liikkeenestot muuttuvat väkivaltaisemmiksi jatkossa, mikäli Hizbollah kokee UNIFIL:n vaarantavan sen operatiivista toimintaa. Pienimuotoiset välikohtaukset Sinisen linjan läheisyydessä ovat mahdollisia.

United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO)

Lähi-idässä toimii myös YK:n **UNTSO-sotilastarkkailuoperaatio**, jonka tehtävänä on valvoa Israelin ja sitä ympäröivien arabimaiden kesken solmittuja aseleposopimuksia. Suomi on osallistunut

UNTSO-operaatioon vuodesta 1967 ja on yksi suurimmista sotilastarkkailijoita lähettävistä valtioista. Suomi osallistuu operaatioon tällä hetkellä 15 sotilaalla. Suomen kansallinen osallistumispäätös korkeintaan 20 sotilaalle on voimassa toistaiseksi. Osallistuminen on tärkeää myös sen vuoksi, että Suomi itse järjestää kansainvälistä YK-sotilastarkkailijakoulutusta ja kouluttaminen edellyttää osallistumista tarkkailuoperaatioihin.

Yleistilanne UNTSO:n toiminta-alueella jatkuu todennäköisesti vakaana, mutta jännittyneenä. UNTSO:n henkilöstöön kohdistuva yleinen uhkataso on kohonnut. Todennäköisimmät uhkat ovat liikenneonnettomuudet, liikkeen estot ja joukkoihin kohdistuva tiedustelu sekä Syyrian puoleisella Golanilla räjähdyskunto tai epäsuoran tulen uhka.

Suomi tukee 120 000 eurolla vuodessa YK-järjestelmän ulkopuolella Lähi-idässä toimivaa Multinational Force and Observers (MFO) järjestöä, joka valvoo Egyptin ja Israelin välisen rauhansopimuksen toimeenpanoa.

United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali (MINUSMA)

YK:n MINUSMA-operaation tehtävänä on tukea Malin laillista hallintoa saavuttamaan ja ylläpitämään turvallisen toimintaympäristön maan jälleenrakentamiseksi. Suomi on osallistunut YK:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Malissa (MINUSMA) vuodesta 2013 lähtien. Tasavallan presidentin 9.10.2015 tekemän, toistaiseksi voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaan Suomi osallistuu operaatioon enintään 20 sotilaalla. Tällä hetkellä Suomella on operaatiossa neljä sotilasta.

Suomen tavoitteena on ollut vahvistaa osallistumista operaatiossa kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti kahteenkymmeneen sotilaaseen, mutta operaatiosta ei ole saatu sopivia tehtäviä. Nykyisessä tilanteessa on perusteltua pitää nykyinen osallistumisvahvuus, jotta riittävä tilannekuva operaatiosta ja operaatioalueesta säilyy.

Malin siirtymähallinto on rajoittanut MINUSMA:n operointia ja toimintaa. Malin turvallisuustilanne todennäköisesti heikkenee hiljalleen lyhyellä aikavälillä. Malin yleistilanteessa voi tapahtua yllättäviäkin muutoksia Malin siirtymähallinnon toimesta. MINUSMA-operaation mandaatti tulee uudistettavaksi kesällä 2022.

Euroopan unionin sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Suomi pyrkii kasvattamaan osallistumistaan **EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaan**. Suomi osallistuu tällä hetkellä neljään EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon. Näistä kolme on koulutusoperaatioita. Suomen profiili EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäjänä ja erityisesti pysyvässä rakenteellisessa yhteistyössä (PRY) tekemämme sitoumukset edellyttävät osallistumisen vahvistamista.

Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n kriisinhallinnan kehittämiseen EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön arviointia ja ohjausta määrittävän ns. strategisen kompassin toimeenpanon yhteydessä. Kriisinhallinnan osalta pyritään vahvistamaan unionin valmiutta ulkoiseen toimintaan kehittämällä kriisinhallintarakenteita, rahoitusta, joukkojenmuodostusta ja valmiuksia nopeaan toimintaan.

European Union Training Mission in Mali (EUTM Mali)

EU:n sotilaallisen koulutusoperaatio **EUTM Malin** tehtävänä on Malin asevoimien kouluttaminen ja neuvonanto. Malin lisäksi operaatio tukee Sahelin G5-maiden (Mali, Mauritania, Burkina Faso, Niger ja Tšad) toimintaa. Operaation viides mandaatti hyväksyttiin maaliskuussa 2020 neljäksi vuodeksi.

Malin suhteet Ranskaan ja muihin länsimaihin ovat kiristyneet. Malin siirtymähallinto on rajoittanut myös EUTM Malin operointia. Tämä kehitys on herättänyt EU:ssa huolta Malin poliittisesta ja turvallisuustilanteesta. EU:n kriisinhallintaoperaatioiden toimintaan Malissa vaikuttaa myös Ranskan ja

sen kumppaneiden sotilaallinen vetäytyminen maasta. Lisäksi radikaali-islamistien toiminta leviää vähitellen eteläiseen Maliin.

Suomi on osallistunut EUTM Mali –koulutusoperaatioon sen perustamisesta lähtien. Voimassa olevan, tasavallan presidentin 1.3.2013 tekemän päätöksen mukaan Suomi osallistuu operaatioon enintään 12 sotilaalla. Suomen tavoitteena on ollut vahvistaa osallistumistaan EUTM Mali –koulutusoperaatiossa. Tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunta linjasi 26.8.2021, että Suomi kasvattaa osallistumistaan EUTM Mali –operaatiossa noin 20 sotilaaseen vuoden 2021 aikana ja edelleen noin 55 sotilaaseen vuoden 2022 aikana.

EUTM Malin koulutustoiminta on kuitenkin päätetty keskeyttää väliaikaisesti Malin asevoimien ja kansalliskaartin koulutuksen osalta turvallisuustilanteen johdosta. Johtuen operaation toimintaedellytysten heikkenemisestä. Suomi ei kykene toteuttamaan suunniteltua osallistumisen vahvistamista, erityisesti EUTM Malin koulutustoiminnan ollessa keskeytettynä. Tässä tilanteessa on perusteltua säilyttää nykyinen osallistumistaso ja tarkastella osallistumista EUTM Mali –koulutusoperaatiossa uudelleen tilanteen ja operaation tulevaisuuden selvittyä. TP-UTVA linjasi 7.6, että 26.8.2021 annetut linjaukset Suomen osallistumisen kasvattamisesta EUTM Mali -operaatiossa eivät ole operaatioympäristön muuttuneista olosuhteista johtuen enää voimassa.

Suomi on katsonut, että EU:n läsnäolon ja kriisinhallinnan jatkaminen Malissa ja Sahelin alueella on tärkeää. Tulisi välttää tilanne, jossa alueelle syntyisi EU:n poistumisen myötä tyhjiä kolmansien toimijoiden täytettäväksi. EU:n läsnäolon säilyttäminen Malissa nykymuotoisena on kuitenkin haastavaa. Vaihtoehtoina ovat nousseet esille myös nykyisten YTPP-operaatioiden päättäminen tai uusien YTPP-operaatioiden käynnistäminen.

European Union Training Mission in Somalia (EUTM Somalia)

EU:n sotilaallisen koulutusoperaation **EUTM Somalian** tavoitteena on koulutuksella ja neuvonnalla tukea Somalian turvallisuusjoukkojen kehittämistä. Operaatiolla kehitetään Somalian asevoimien komentorakenteita, johtamista sekä koulutus-, henkilöstö- ja hallintorakenteita siten, että Somalian puolustushallinnolla on kyky itse hallinnoida ja ylläpitää näitä toimintoja. Osallistumalla EUTM-operaatioon ja siviilikriisinhallinnan EUCAP Somalia –operaatioon Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaisia toimia Afrikan sarven alueella.

Suomen osallistumisvahvuus EUTM Somalia –koulutusoperaatiossa on vaihdellut osallistumisen aikana. Osallistumistaso on viime vuosina vakiintunut noin 10 sotilaaseen. Suomi on kuitenkin saanut operaatioon jo aikaisemmin yhden lisäpaikan ja vielä yhden paikan lisää syksystä 2021 lähtien, tehtävien pysyessä ennallaan. Tämän vuoksi kansallinen osallistumispäätös muutettiin enintään 12 sotilaaseen. Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 §:n 4 momentin mukaan puolustusministeriö voi päättää ulkoasiainministeriötä kuultuaan osallistumisen vähäisestä muuttamisesta. Suomen osallistumisen kasvattamista operaatiossa nykyisen voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesta enintään kymmenestä sotilaasta 12 sotilaaseen voidaan pitää tällaisena osallistumisen vähäisenä muuttamisena, minkä johdosta puolustusministeriö on päättänyt 16.6.2022 asiasta ulkoministeriötä kuultuaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 2 §:n 4 momentin mukaisesti.

Somaliassa yleis- ja turvallisuustilanne jatkuvat erittäin heikkoina ainakin seuraavien kuuden kuukauden ajan johtuen maan poliittisesta tilanteesta ja radikaali-islamistisen al-Shabaabin toiminnasta. Koulutuskohteiden läheisyydessä uhka on noussut viimeisen vuoden aikana korkeaksi.

The European Union Naval Force Mediterranean Operation IRINI (EUNAVFOR MED IRINI)

Vuonna 2020 perustetun Välimerellä toimivan **EUNAVFOR MED IRINI** –operaation päätehtävä on YK:n turvallisuusneuvoston asettaman Libya koskevan asevientikiellon täytäntöönpanon edistäminen. Operaation arvion mukaan merellisten suorituskykyjen muodostama kynnysvaikutus on estänyt ainakin avoimen aseiden viennin meritse Libyaan.

Suomi osallistuu EUNAVFOR MED IRINI –operaatioon enintään kymmenellä esikuntaupseerilla tasavallan presidentin 17.4.2020 tekemän toistaiseksi voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti. Tällä hetkellä operaation esikunnassa Roomassa toimii kymmenen suomalaista.

European Union Training Mission in Mozambique (EUTM Mozambique)

EUTM Mozambique –koulutusoperaation tavoitteena on kouluttaa Mosambikin asevoimia vastamaan maan pohjoisosan Cabo Delgaden provinssin heikentyneeseen turvallisuustilanteeseen. Suomi osallistuu EUTM Mozambiqueen enintään viidellä esikuntaupseerilla tasavallan presidentin 3.12.2021 tekemän kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti. Operaatiossa on tällä hetkellä neljä suomalaissotilasta. Suomalaiset toimivat esikuntatehtävissä operaation johtoesikunnassa Maputon alueella.

EUTM Mozambique -koulutusoperaatio perustettiin 12.7.2021. Operaation mandaatti on hyväksytty kahdeksi vuodeksi täyden operatiivisen toimintakyvyn saavuttamisesta, joka viimeisimmän arvion mukaan saavutetaan aikaisintaan heinä-elokuussa 2022. Vaikka operaation perustaminen on edennyt hyvin, on henkilöstössä edelleen puutteita, jotka hidastavat täyden operatiivisen toimintakyvyn saavuttamista.

Mosambikin pohjoisosissa väkivaltaisuuDET todennäköisesti jatkuvat edelleen, mutta muualla maassa turvallisuustilanne jatkuu vakaana. Koulutusoperaatioon ei todennäköisesti kohdistu lähitulevaisuudessa suoraa uhkaa. Turvallisuustilanne suomalaisten toiminta-alueella on vakaa, ja yleinen uhkataso kohonnut. Rikollisuus, liikenne ja terveysuhat ovat merkittävimmät uhat.

Pohjois-Atlantin liiton (NATO) sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot

Osallistuminen **Naton kriisinhallintaan** on ollut tärkeä osa Suomen kumppanuuspolitiikkaa ja tukenut Suomen asemaa edistyneenä kumppanimaana. Osallistuminen Naton kriisinhallintaan pysyi tärkeänä, kun Suomesta tulee Nato-jäsen. Kuten tähänkin asti, Suomi päättäisi aina kansallisesti joukkojen lähettämisestä Naton operaatioihin.

Nato Mission in Iraq (NMI)

Nato perusti **Nato Mission in Iraq (NMI)** -koulutusoperaation Irakiin vuonna 2018. Tasavallan presidentti päätti 5.12.2018 valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta, että Suomi osallistuu Naton johtamaan koulutusoperaatioon Irakissa enintään viidellä sotilaalla siten, että ensi vaiheessa ja viimeistään 1.1.2019 Suomi lähettää operaatioon yhden esikuntaupseerin. Suomi on osallistunut NMI-operaatioon vuoden 2018 joulukuusta alkaen yhdellä sotilaalla ja vuoden 2022 alusta alkaen kolmella sotilaalla. Vuonna 2022 Suomi on hakenut operaatiosta uusia tehtäviä siten, että voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukainen viiden sotilaan osallistumistaso täyttyy. Lisäksi Suomi on lähettämässä NMI-operaatioon yhden siviiliasiantuntijan touko-kesäkuussa 2022.

Naton on ollut määrä vahvistaa NMI-operaatiota Naton helmikuun 2021 puolustusministerikokouksen päätöksen mukaisesti. Laajennetun NMI:n tavoitteena on Irakin turvallisuusinstituutioiden ja -viranomaisten kouluttaminen tasolle, jolla Irak kykenee itsenäisesti toimimaan terrorismin ehkäisemiseksi ja maan vakauttamiseksi. Toiminta painottuu puolustus- ja turvallisuussektorille annettavaan strategisen tason neuvonantoon, koulutukseen ja kapasiteetin vahvistamiseen. NMI:n laajentaminen on tarkoitus toteuttaa rinnakkaisena prosessina OIR-operaation asteittaisen supistamisen kanssa. Irakin sisäpoliittisen tilanteen vuoksi NMI:n laajentaminen on kuitenkin edennyt odotettua hitaammin.

TP-UTVA linjasi 17.4.2020, että Suomi valmistautuu jatkamaan osallistumista Irakissa sekä Isisin vastaisen koalition OIR-operaatiossa (Operation Inherent Resolve) että Naton NMI-koulutusoperaatiossa (NATO Mission Iraq). NMI:n laajentamisen edetessä, myös Suomi valmistautuu siirtämään sotilaallisen kriisinhallinnan osallistumisensa painopistettä OIR-operaatiosta NMI-operaatioon.

Yleistilanne Irakissa jatkuu epävakana. Turvallisuustilanne jatkuu todennäköisesti vakaana Irakin Kurdistanin alueella ja huonona Bagdadin alueella, jossa yleinen uhkataso on kohonnut.

Kosovo Force (KFOR)

Suomi on osallistunut Nato-johtoiseen **Kosovo Force (KFOR) –operaatioon** vuodesta 1999. KFOR:in tehtävänä on sotilaallisella läsnäolollaan estää vihamielisyydet ja taata rauha monietnissä Kosovossa. KFOR-operaatio arvioidaan edelleen välttämättömäksi Kosovon vakauden varmistajana. Operaatiolla on merkitystä myös Länsi-Balkanin alueellisen vakauden näkökulmasta. Operaation joukkojen vahvuus on noin 3 500.

Tasavallan presidentin keväällä 2010 tekemän päätöksen mukaisesti Suomen osallistumista KFOR-operaatioissa supistettiin niin, että operaatioon osallistutaan toistaiseksi voimassa olevan kansallisen osallistumispäätöksen mukaisesti enintään 50 sotilaalla. Suomi osallistuu operaatioon tällä hetkellä noin 20 sotilaalla.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut Ukrainan osallistumiseen kansainväliseen kriisinhallintaan. Ukraina on vetänyt suorituskykyjään pois operaatioista, sillä seurauksella, että operaatioihin on jäänyt huomattavia suorituskykyvajeita. Nato on pyytänyt joukkoja asettavia maita täyttämään syntyneet suorituskykyvajeet.

Suomi on selvittänyt mahdollisuuksia kasvattaa osallistumista operaatioissa. Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 7.6, että Suomi valmistautuu kasvattamaan osallistumistaan Naton KFOR-operaatioissa Kosovossa.

Suunnitteluperusteet tarkentuvat puolustushallinnon neuvotellessa Naton kanssa Suomen mahdollisista joukkotarjouksista. Tämän jälkeen Suomen osallistumisvahvuuden kasvattaminen KFOR-operaatioissa tuodaan TP-UTVA:n linjattavaksi ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) mukaiseen päätöksentekoon.

Vahvuuden nostamisesta aiheutuvat lisäkulut arvioidaan voitavan kattaa vuoden 2023 sotilaallisen kriisinhallinnan momenttien varalla-kohtien määrärahoista. Suunnitteluperusteiden selkiytyessä voidaan tehdä tarkemmat arviot osallistumisen kasvattamisen aiheuttamista kustannuksista. Nämä tuodaan käsiteltäväksi osana osallistumisen kasvattamista koskevaa päätöksentekoa.

Suomen osallistuminen Naton kriisinhallintaoperaatioihin väheni huomattavasti Afganistanin Resolute Support -operaation päättyttyä vuonna 2021 ja Irakin NMI-operaation laajentamisen viivästyttyä. Osallistumisen kasvattaminen KFOR-operaatioissa vahvistaisi Suomen osallistumista Naton kriisinhallintaan ja palauttaisi sen suunnilleen aiemmalle tasolle. Tämä tukisi Suomen kriisinhallintaosallistumisen vahvistamista kohti asetettua vähimmäistavoitetta ja olisi lisäksi Suomen Nato-jäsenyyssprosessia tukeva konkreettinen toimi Suomen sitoutumisesta Nato-johtoihin kriisinhallintaoperaatioihin. Osallistuminen mahdollistaisi myös Ukrainan tukemisen välillisesti.

Isisin vastainen koalitio, Operation Inherent Resolve (OIR)

Suomi on osallistunut vuonna 2014 perustettuun kansainvälisen Isisin vastaisen koalition **Operation Inherent Resolve –operaatioon** vuodesta 2015. Operaation tavoitteena on kehittää Irakin turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isis, palauttaa laillisen valtiovallan kontrolli sekä tukea alueellisen turvallisuuden ja vakauden palauttamisessa. Isisin vastaisen koalition huomion odotetaan kiinnittyvän jatkossa enemmän Isisin uhkaan myös Irakin ja Syyrian ulkopuolella, etenkin Afrikassa ja Afganistanissa.

OIR:n operaatiosuunnittelussa lähtökohtana on operaation supistaminen vähitellen samalla, kun NMI-operaation vahvuutta kasvatetaan. Operaation toiminta on nyt neljännessä ja viimeisessä vaiheessa. Operaation arvioidaan kuitenkin jatkuvan nykykoossaan muutamia vuosia ja kriisinhallinnan painopisteen siirtymä Irakissa OIR-operaatiosta Naton NMI-operaatioon viivästyy. Jatkossa, siirtymän toteutuessa, olisi perusteltua siirtää myös Suomen sotilaallisen kriisinhallintaosallistumisen painopistettä OIR:sta NMI-operaatioon.

Suomi on osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien aluksi 50 sotilaalla ja sittemmin noin 80-100 sotilaalla sisältäen osallistumisen koulutus- ja neuvonantotehtäviin Irakissa sekä osallistumisen tarpeellisiin esikunta-, hallinto- ja tukitehtäviin.

Marraskuussa 2021 eduskunnalle annettiin selonteko Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (VNS 9/2021 vp) ja tasavallan presidentti päätti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta 22.12.2022, että Suomi jatkaa osallistumistaan turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa noin 75 sotilaalla 1.1.-31.12.2022. Osallistumisen jatkaminen OIR-operaatioissa tuodaan kuluvan vuoden aikana sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) mukaiseen päätöksentekoon.

Operaatioon kohdistuvia todennäköisimpiä uhkia ovat kriisinhallintajoukkoon kohdistuva tiedustelu, vaikutukseltaan rajalliset raketti-iskut sekä liikenne. Irakin terrorististen ryhmittymien toimintatavat ja tekniikat, esimerkiksi epäsuora tuli ja lennokkien iskut tukikohtiin, ovat selvästi tehokkaampia kuin muiden vastaavien ryhmittymien muissa operaatioissa, joihin Suomi osallistuu.

Suomen osallistuminen YK:n valmiusjoukkojärjestelmään, Euroopan unionin taisteluosastoihin ja Naton nopean toiminnan joukkoihin

Suomen osallistuminen Euroopan unionin ja Naton nopean toiminnan joukkoihin on tärkeä osa kansallisen puolustuskäyvyn ja yhteistoimintakäyvyn kehittämistä. Se on myös tärkeä osa puolustusyhteistyötä. Osallistuminen nopean toiminnan joukkoihin tapahtuu pääosin kansallisen sotilaallisen kriisinhallinnan joukkorekisterin joukoilla, jotka on ilmoitettu EU:n, YK:n ja Naton joukkorekistereihin.

Sotilaallisen kriisinhallinnan joukkorekisteriin kuuluvat joukot ovat osa kansallisen puolustuksen suorituskykyä, mutta niitä varustetaan kansainväliseen toimintaan puolustusministeriön sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahalla. Puolustusvoimat päivitti rekisteriä vuonna 2021 huomioimaan toimintaympäristössä ja kriisinhallintaoperaatioiden luonteessa tapahtuneet muutokset sekä Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittymisen. Rekisterissä olevien joukkojen määrä on noin 2 000 sotilasta.

YK:n valmiusjoukkojärjestelmä

YK:n valmiusjoukkojärjestelmä parantaa YK:n kykyä valmistella ja suunnitella rauhanturvaoperaatioita. Suomi on ilmoittanut järjestelmään vahvennetun jääkärikomppanian, taistelupioneerikomppanian, erikoistoimintaosaston ja raivaamisen erikoisosaston sekä esikuntaupseereita ja sotilastarkkailijoita. Rekrytointi, koulutus ja keskittäminen huomioon ottaen joukot olisivat käytettävissä aikaisintaan noin vuoden kuluessa erikseen määritellystä joukkotarpeesta.

Puolustusvoimat suunnittelee toteuttavansa yhteistyössä YK:n esikunnan kanssa YK:n valmiusjoukkorekisteriin ilmoitettujen jääkärikomppanian ja raivaamisen erikoisosaston osalta YK:n arvioinnin vuoden 2023 aikana, jotta joukot saadaan nostettua tasolle kaksi YK:n neliportaisessa arviointiasiteikossa. Osallistuminen valmiusjoukkojärjestelmään ja arvioinnin suoritus ei sido Suomea joukkojen lähettämiseen, mutta nostaa Suomen valmiutta lähettää joukkoja vuodesta 2024 alkaen niin päätettäessä.

Euroopan unionin taisteluosastot

EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on osa Suomen johdonmukaista panosta EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä konkreettinen panos EU:n puolustusulottuvuuden vahvistamiseen. Se on keskeinen osa EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) sitoumuksia. Kansallisen puolustuksen näkökulmasta EU:n taisteluosastoihin osallistuminen on tukenut Puolustusvoimien suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä. Taisteluosasto-osallistuminen myös edesauttaa kahden- ja monenvälisen puolustusyhteistyön syventämistä keskeisten kumppanimaiden kanssa.

EU:ssa uudistetaan vuoden 2022 aikana taisteluosastokonseptia EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön suuntaa määrittävän strategisen kompassin ohjauksen mukaisesti. Konseptin päivittäminen voi aiheuttaa muutoksia valmiusvuorojen pituuksiin tai ilmoitettuihin joukkoihin asetettaviin maihin.

TP-UTVA linjasi 26.11.2021, että Suomi osallistuu Ranskan johtamaan EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon alkuvuonna 2024 Merivoimien raivaajaosastolla. Puolustusvoimat aloittaa vuoden 2023 aikana henkilöstön rekrytoinnit ja asettaa tarvittavat esikuntaupseerit valmistelevaan valmiusvuoroon.

Suomen osallistuminen toteutetaan samalla toimintamallilla kuin edellisen osallistumisen kohdalla. Henkilöstöä ei oteta koulutus- ja valmiusaikana kriisinhallinnan palvelussuhteeseen, vaan tämä tapahtuisi vasta mahdollisen operaation käynnistytessä. Taisteluosastoon asetettavat joukot osallistuvat johtovaltion järjestämiin harjoituksiin ja näitä täydentäviin välttämättömiin harjoituksiin riittävän suorituskyvyn saavuttamiseksi ja todentamiseksi.

Mahdollinen päätös sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen tehtäisiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) mukaisesti syksyllä 2023. Päätös mahdolliseen operaatioon osallistumisesta tehtäisiin erikseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Puolustusvoimat jatkaa jatkuvuuden (2025-) osallistumismahdollisuuksien selvittämistä.

Naton nopean toiminnan joukot

Suomi on osallistunut **Naton nopean toiminnan joukkojen** (NATO Response Force, NRF) valmiusvuoroihin täydentävässä joukkopoolissa (Follow-on Forces Group, FFG) vuodesta 2012 alkaen. Suomi jatkaa osallistumista ja valmisteluja NRF:n valmiusvuoroihin vuosien 2021-2024 osalta. Vuodeksi 2022 valmiusvuoroon on ilmoitettu Katanpää-luokan miinantorjunta-alus ja vuodeksi 2023 Maavoimien jääkärikomppania. Puolustusvoimat on aiemman linjauksen mukaisesti ilmoittanut Natolle osallistumisen NRF-valmiusvuoroon vuonna 2024 Merivoimien raivaajasukeltajaosastolla, mutta Puolustusvoimien tarkentuneiden suunnitelmien vuoksi olisi tarve muuttaa se Merivoimien rannikkojääkärikomppaniaksi.

TP-UTVA linjasi 7.6, että Suomi osallistuu Naton nopean toiminnan joukkojen valmiusvuoroon vuonna 2024 Merivoimien rannikkojääkärikomppanialla. Vuonna 2025 Suomi osallistuu Maavoimien jääkärikomppanialla ja vuonna 2026 Merivoimien raivaajasukeltajaosastolla.

Suomen ilmoittamat joukot ovat osa NRF:n täydentävää joukkokokonaisuutta (FFG). Kumppanimaiden osallistuminen on aina luonteeltaan täydentävää. Suomen joukkoja ei aseteta korkeaan valmiuteen EU-taisteluosastojen tavoin. Päätös mahdolliseen operaatioon osallistumisesta tehtäisiin erikseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Suomen liittyessä Naton jäseneksi, tulisi NRF-osallistuminen tarkasteltavaksi uudelleen.

Käsittelijät: lähetystöneuvos Lauri Hirvonen, ulkoministeriö, p. 0295 350 063, vanhempi osastoesiupseeri Tatu Mikkola, puolustusministeriö, p. 0295 140 006

LIITE: Kartta Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan